

WAAR BLIJFT DE BURGER? (1)

De verkiezingen komen eraan. Landelijk en voor de gemeenteraad. Heb een poging ondernomen te onderzoeken welke rol de burger speelt in de verkiezingsprogramma's en de regeer- en coalitieakkoorden.

Het is eenvoudig een analyse te maken van de landelijke verkiezingsprogramma's (2023) en het laatste regeerakkoord.

D66 pleit in haar campagne richtlijnen voor meer **democratie vernieuwing**, met referenda en grotere transparantie als kernpunten. Burgers krijgen meer directe invloed op besluitvorming wie het land bestuurt.

NSC, opgericht door Omtzigt, heeft burgergerichte beginselen in haar basis manifesto en wil inspraak en zeggenschap versterken – hoewel specifieke programmaonderdelen nog ontwikkeld moeten worden

Volt Nederland biedt een open participatieproces: leden, deskundigen en burgers mogen mee-schrijven aan het verkiezingsprogramma via **themateams en amendementenprocedures**.

GroenLinks–PvdA, benoemen expliciet de noodzaak van **vertrouwen en samenwerking tussen overheid en burger**. Ze zoeken naar herstel van democratisch vertrouwen en roepen op tot meer effectieve inspraakmechanismen en gelijke participatie.

PvdA (losstaand) pleit voor een “sterke en daadkrachtige democratie” waarin burgers méér invloed krijgen, en waar referenda en inspraakmogelijkheden worden hervormd na afschaffing van het raadgevend referendum.

VVD Slogan: “mensen nemen verantwoordelijkheid voor eigen leven.” Het legt nadruk op individuele verantwoordelijkheid maar benoemt relatief weinig over direct burgerinspraak of participatie-vormen in de samenleving.

BBB (BoerBurgerBeweging) richt zich op landelijke belangenvertegenwoordiging, niet op burgerparticipatie zelf.

PVV wil de lasten voor de burger verlagen en de koopkracht verbeteren. Speerpunten zijn onder andere het afschaffen van het eigen risico in de zorg, het verlagen van de sociale huren en het verhogen van het wettelijk minimumloon en de huurtoeslag. Ook moeten er dwingenden referenda komen.

Het regeerakkoord van 2023 is weliswaar doordrenkt met termen als menselijke maat en maatwerk en ook dat burgers minder als fraudeurs benaderd moeten worden maar veel verder komt het niet. Ja, er wordt ook gesproken over het uitdaagrecht maar dat proces is al 20 jaar geleden gestart en komt nu uit de ambtelijke molens rollen. En ja, bij een crisis mogen de burgers ook komen opdaven. Burgerfora mogen ook mits goed ingebed en duidelijk omschreven. Echt veel heeft het niet om het lijf.

Een onderzoek naar de collegeakkoorden en de plaats van de burger daarin, van de 14 grote steden, heb ik met behulp van Gemini gedaan.

Onderstaande tabel geeft daar een overzicht van.

Tabel 1: Overzicht van Mechanismen voor Burgerbetrokkenheid per Stad

Stad	Initiatieven	Participatievormen	Samenwerking & Vernieuwing
Amsterdam	☐ Inwonersinitiatieven ☒ Buurtbudget	☒ Burgerparticipatie	☒ Samenwerken met inwoners
Rotterdam	☒ Zelfbeheer groen	☒	☒ Samenwerken met inwoners
Den Haag	☐ Inwonersinput	☒	☒ Samenwerken met inwoners
Utrecht	☒ Buurtinitiatieven	☒ Burgerparticipatie	☒ Samenwerken met inwoners
Eindhoven	☒ Burgerinitiatieven ☒ Buurtbudget	☒ Co-creatie ☒ Burgerberaad	☒ Democratische vernieuwing
Almere	☒ Buurtbudget	☒ Burgerparticipatie	☒ Samenwerken met inwoners
Groningen	☐ Inwonersinitiatieven	☒	☒ Democratische vernieuwing
Tilburg	☐ Oproep van inwoners	☒	☒ Samenwerken met inwoners
Nijmegen	☒ Inwonersinitiatieven	☒ Co-creatie ☒ Uitdaagrecht ☒ Burgerberaad	☒ Democratische vernieuwing
Arnhem	☒ Burgerinitiatieven ☒ Buurtbudget	☒ Burgerparticipatie	☒ Samenwerken met inwoners
Haarlem	☒ Burgerinitiatieven ☒ Buurtbudget	☒ Uitdaagrecht ☒ Burgerberaad	☒ Democratische vernieuwing
Amersfoort	☒ Alle mechanismen	☒ Alle mechanismen	☒ Alle mechanismen
Breda	☐ Inwonersinitiatieven	☒ Burgerparticipatie ☒ Co-creatie	☒ Democratische vernieuwing
Apeldoorn	☐ Inwonersinitiatieven	☒ Burgerparticipatie	☒ Samenwerken met inwoners

Symbolen:

☒ = Term expliciet genoemd in beleidsdocumenten

☐ = Term niet expliciet genoemd, maar gerelateerd concept aanwezig

☒ = Term niet aanwezig of niet teruggevonden in beschikbare documenten

Categorieën:

- Initiatieven: Burgerinitiatieven, Inwoners-/Bewonersinitiatieven, Buurt-/Wijkbudget
- Participatievormen: Burgerparticipatie, Co-creatie, Uitdaagrecht, Burgerberaad
- Samenwerking & Vernieuwing: Democratisch vernieuwing, Algemeen samenwerken met inwoners.

Het gehele rapport met de analyse van de stadsprogramma's in de 14 grote steden vindt u op mijn site www.biawerkplaats.nl en onder deze link.

In de steden leeft de Burger veel meer dan landelijk. En het vermoeden is dat in kleinere plaatsen de Burger een grotere plaats in de coalitieakkoorden heeft. Maar dat is slechts een vermoeden.

Maar wat nog nergens echt voorkomt is een andere rol voor de burger. Ja, er wordt wel vermeld dat de overheid de burger meer moet vertrouwen, maar daarmee blijft de asymmetrische relatie intact. Hoe kom je tot een meer evenwichtige relatie is dan de vraag.

Er is een grote verscheidenheid tussen de grote steden. In een volgende artikel kom ik daar op terug.

Auteur: Ton Kunneman